

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. — Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsacega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. novembra 1911.

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Načrt novega zadružnega zakona. Občni zbor štajerskega pododbora Zadružne Zveze v Ljubljani. Razvitak i stanje poljedelskva u Istri. Kako je vzrejati teleta. Vestnik Zadružne Zveze. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Občni zbori. Bilance.

Načrt novega zadružnega zakona.

Kakor znano, je stopil naš sedanjí zadružni zakon v veljavo že l. 1873. Takrat je bilo zadružništvo v Avstiji še v povojih. Tekom časa pa se je mogočno razvilo, število zadrug je poskočilo od 1555 v letu 1872 na 15.255 v letu 1909. V istem razmerju so rastle poslovni uspehi zadrug. Leta 1878 so našteali samo pri kreditnih zadrugah 299.867 zadružnikov, l. 1908 pa 2.263.436 članov, tako da je skoro vsaki 12. državlján član kake kreditne zadruge. Stanje hranilnih vlog je znašalo l. 1908 nad 2200 milijonov, stanje posojil pa 2148 milijonov kron. Podoben, oziroma še večji napredek je opazati pri drugih vrstah zadrug.

Razmere v avstrijskem zadružništvu so se torej zelo izpremenile, zakon pa je ostal vedno isti, in zato je razumljivo, da ne zadostuje več popolnoma sedanjim potrebam. Zahteve po izpremambi so bile zato v najvejšem času vedno pogostejše. Napravilo se je bilo tudi že več poizkusov, zakon izpremeniti, ali vsled znanih žalostnih razmer v državnem zboru doslej vselej brez uspeha.

Dogodki v zadružnih organizacijah, ki so se odigrali v najnovejšem času, pa so zopet opozorili javnost, da je nujno potrebno, z izpremembro zakona po možnosti onemogočiti zlorabo zadružništva in varovati gospodarsko šibke sloje prebivalstva, ki si išče v njem pomoči in gospodarske osamosvojitve.

Vlada je bila že l. 1908 izdelala načrt novega zadružnega zakona. Predno pa ga je predložila v razpravo parlamentu, je bila sklicala enketo zastopnikov zadružnih organizacij in drugih prizadetih krogov, ki se je vršila ločeno v treh skupinah, namreč posebej za zastopnike kmetijskih zadrug, obrtnih zadrug in šulcejevih posojilnic in slednjič za zastopnike trgovskega stanu in in konsumnih društev. Na podlagi zahtev in želja, ki so se izrazile pri enketi l. 19081 je potem vlada svoj načrt znatno predru-gačila in ga je v tej obliki sedaj predložila državnemu zboru.

O načrtu novega zadružnega zakona je v obče pripomniti, da je zelo obširen in natančen in da se skušajo v njem tudi majhne podrobnosti ugotoviti mnogo boj,

jasno nego je to določeno v sedanjem zakonu. Zato je tudi na zunaj mnogo bolj obširen in šteje 180 paragrafov, dočim jih ima sedANJI zakon 95.

Nekatere, od vlade predlagane izpremembe so dalekosežnega pomena in bodo brez dvoma pri zastopnikih nekaterih zadružnih vrst izzvale hud odpor.

Pred vsem je omeniti, da se v načrtu bistveno izpreminjajo sedANJI zakoniti predpisi o jamstvu zadružnikov za zadrugine obveznosti, osobito pri zadrugah z neomejeno zavezo. V slučaju konkurzov se je jasno pokazalo, da so določbe zakona iz leta 1873 o neomejeni zavezi zelo škodljive ne samo za zadružnike, ampak tudi za zadrugine upnike. Zadružniki jamčijo namreč zadruginim upnikom za v konkurzu nastalo škodo neposredno in solidarno z vsem svojim premoženjem, tako da smejo upniki po končanem konkurzu svobodno zahtevati plačilo od posameznih članov. Zraven tega pa morajo še zadrugi plačevati v razdelilnem postopanju ugotovljena doplačila. V takih slučajih so posebno premožnejši člani v veliki nevarnosti; ako plačajo enega upnika, jih prime lahko še drugi, tretji itd., tako da pomenja za nje konkurz zadruge navadno gospodarski pogin. Zato je le razumljivo, da se v slučaju grozečega poloma na vse načine skuša konkurz preprečiti ali vsaj znatno zavleči. Naj se to posreči ali ne, položaj upnikov je v enem kakor v drugem slučaju slabo zavarovan; kajti čeprav se po otvorjenem konkurzu morejo po § 60 zadr. zak. lotiti posameznih članov, je vendar njihovo stališče zelo nesigurno, ker pri mnogih zadružnikih ni dobiti ničesar, vsled česar se morajo lotiti drugih. Vse to je združeno z mnogimi stroški.

Da se temu zlu odpomore, se v načrtu predlaga, da naj se neomejeno jamstvo (zaveza) izpremeni v neomejeno doplačilno dolžnost. Zadrugini upniki naj bi zanaprej več ne imeli pravice,

da se morejo neposredno lotiti posameznega zadružnika zaradi svojih terjatev do zadruge, ampak naj bi se njihove terjatve pokrivalo v takozvanem razdelilnem postopanju, v katerem bi se prispevki za pokritje izgube nalagali članom toliko časa, dokler bi ne bili vsi upniki popolnoma plačani. To razdelilno postopanje se prične bolj zgodaj in se njega izvršitev izroči upravitelju konkurzne mase, ker bi člani načelstva, oziroma likvidatorji izvršitev največkrat le zavlačevali, ker so sami prizadeti.

Omeniti je tu dalje tudi posebnost, da se more po določilih načrta v pravilih ugotoviti dolžnost zadružnikov, da morajo deleže, ki so se odpisali za pokritje izgub, vnovič vplačati do gotovega najvišjega zneska, ki pa ne sme presegati trojne vsote deleža (doplačila). S tem se hoče doseči mirna asanacija zadrug, ne da bi morale napovedati konkurz.

V soglasju s temi predpisi o jamstvu članov pri zadrugah z neomejeno zavezo so predpisi o doplačilni dolžnosti pri zadrugah z omejeno zavezo.

V načrt so vsprejeta dalje tudi določila, da se bo moglo pod gotovimi pogoji izpremeniti način jamstva, obseg jamstva in višino deležev. Po sedaj veljavnem zakonu se pravila v teh točkah deloma niso mogla izpremeniti, deloma (n. pr. zvišanje deležev) so se mogla izpremeniti le s posebnimi omejitvami. Ker se tekom časa zadruge dostikrat drugače razvije, nego se je pričakovalo ob njeni ustanovitvi, je le pravično, če se poda možnost, da se more organizacija zadruge prilagoditi potrebam, ki se pokažejo tekom nadaljnega njenega razvoja.

Načrt povdarja, da je zlasti nujno treba izpremeniti predpise o članskem registru. Zapisnik članov se vodi dostikrat tako pomanjkljivo, da sploh ni mogoče ugotoviti stanja članov. Zgodilo se je celo, da so se črtali vpisi z namenom, oškodovati upnike in sočlane. Da bi se take nepravil-

nosti več ne dogajale, odreja načrt, da se morajo pristopne izjave članov predložiti registracijski sodniji, kateri so v gotovih časovnih dobah naznaniti tudi vse izpremembe v stanju članov. Na podlagi teh pripomočkov bodo registracijske sodnije vodile zapisnik članov. Prenehanje jamstva kakega izstopivšega člana bo odvisno od tega, če je bil izstop pravočasno vpisan v sodni zapisnik članov.

V zadružni zakon se privzemo določila o revizijah, za kar obstoji sedaj poseben zakon iz l. 1903. Revizijski zakon je imel prav dobre posledice, je pa zelo pomanjkljiv v tem oziru, da ne nudi dovolj sredstev, s katerimi bi se moglo zadrugo prisiliti, da odpravijo najdene nedostatke. Vkljub konstatiranim napakam nista imela ne revizor ne registracijska sodnija moči, ki je potrebna, da se more z zadostnim podarkom uplivati na zanikrno vodstva zadrug. Po načrtu se revizorjeve pravice in kaznovalna pravica registracijskih sodnij znatno razširijo. V posebno hudih slučajih more registracijska sodnija zadrugo celo razpustiti.

Nadalje je treba povdariti določbe, ki naj bi varovale zadrugo, da ne pride njihova usoda v roke nekaj malo oseb, včasih celo enega samega človeka. V načrtu se predpisuje, da morata obvezne izjave za zadrugo vselej podpisati vsaj dva člana načelstva in da ni dopustno, nastavljeni prokuriste ali trgovske pooblaščenca za ves obseg poslovanja. Iz istega vzroka se zahteva, da mora vsaka zadruga imeti odgovorno nadzorstvo, katero je bilo dosedaj le fakultativno. Tudi uvedba rezervnega zaklada je obligatna. Dolžnosti članov načelstva in nadzorstva so nekoliko ostreje izražene in njihova odgovornost povečana.

Poleg predpisov, ki veljajo enakomerno za vse zadrugo, obsega načrt določbe, ki se nanašajo samo na nekatere važne vrste zadrug.

Kreditnim zadrugam se prepoveduje, dajati posojilo drugim osebam razun članom in izvrševati nekatere posle, ki niso združljivi s pravimi nameni kreditnih zadrug. Tako jim je prepovedan obrat industrijskih podjetij, razun ako ga zadruga mora prevzeti, da se izogne izgubi. Prepovedano jim je tudi nakupovati zemljišča, izvzemši začasni nakup za odvrnitev grozeče izgube in nakup za lastno porabo. Dovoljeno jim dalje ni, baviti se z blagovno trgovino in z nakupovanjem in prodajanjem na čas takih efektov, ki so podvrženi kurznim izgubam.

Hranilne vloge smejo sprejemati tudi od nečlanov samo kreditne zadrugo. Toda sprejemanje hranilnih vlog je omejeno z ozirom na lastno premoženje zadrug. Kreditne zadrugo z omejeno zavezo smejo sprejemati hranilne vloge samo do višine zneska, ki je enak petkratni vsoti deležev in rezervnih zakladov in sicer tedaj, če jamčijo člani le z deležem in enkratnim zneskom deleža; ako je to jamstvo višje, se ta najvišja mera zviša za vsak mnogo-kratnik jamstva z ozirom na vplačane deleže. Ako znaša n. pr. pri zadrugi stanje deležev 20.000 K, stanje rezervnega zaklada pa 5000 K in je jamstvo članov samo enkratno, potem sme dotična zadruga sprejemati hranilne vloge samo do zneska, ki se dobi, ako se vsota deležev in rezervnega zaklada (25.000 K) pomnoži s 5, t. j. do zneska 125.000 K. Ako pa je jamstvo članov n. pr. trikratno, se potem tudi najvišja mera, določena za sprejemanje vlog, primerno pomnoži. V nobenem slučaju pa ne sme presegati vsote, ki je jednaka petnajstkratnemu znesku vseh vplačanih deležev in petkratnemu znesku rezervnih zakladov.

Ta omejitev velja tudi za kreditne zadrugo, osnovane z neomejeno zavezo. Izvzete od te omejitve so le rajfajzenske posojilnice.

Najmanj četrtnino vseh vlog morajo kreditne zadrugo imeti tako naloženo, da mo-

rejo naložbo lahko vsak čas in hitro dvigniti.

Konsumnim društvom je prepovedano prodajati blago komu drugemu razun članom in se za slučaj prestopka določajo ostre kazni. Nečlanom smejo izjemoma prodajati le tedaj, če je to potrebno zaradi nevarnosti, da se blago pokvari ali da društvu preti izguba, toda tudi v tem slučaju ne na drobno. Konsumno društvo se more ustanoviti, ako je najmanj 50 oseb prijavilo svoj pristop, v krajih z nad 20.000 prebivalci pa najmanj 200 oseb. Ustanavljanje podružnic je prepovedano. Pri konsumnih društvih, ki imajo javno prodajalno, mora načelstvo odrediti, kako se morajo zadružniki ali njihovi zastopniki legitimirati napram prodajalcu, kadar pridejo kupit blago.

Te izpremembe so nekako najvažnejše. Vprašanje je seveda, če bodo v taki obliki prišle tudi v zakon.

Občni zbor štajerskega pododbora Zadružne Zveze v Ljubljani.

Dne 26. oktobra se je vršila glavna skupščina spodnještajerskega pododbora Zadružne Zveze v Mariboru ob navzočnosti nad 60 delegatov včlanjenih zadrug. To zborovanje je bilo silno zanimivo, ker je podal pododbor jasno sliko dosedanjega dela in razvil načrt za bodoče delo. Program bodočega dela obsega ustanovitve nadenarnih zadrug in izpopolnitev že obstoječih zadrug.

Ob 10. uri predpoldan otvori gospod dr. Hohnjec kot predsednik pododbora glavno skupščino, pozdravlja vse navzoče, osobito gospoda Antona Belca, člana načelstva Zadružne Zveze v Ljubljani, gospode poslance Jožefa Ozmece in Petra Novaka ter zastopnika kmetijske družbe v Gradcu gospoda župana Thalerja. Nato izroči predsedstvo gospodu poslancu Ozmeču, članu

načelstva pododbora, ker je sam zadržan, prisostvovati celemu zborovanju.

Gospod župan Anton Belec predava zelo zanimivo o strojnih zadrugah. Zborovalci so z napeto pozornostjo sledili predavatelju. Celo predavanje se bo na splošno željo priobčilo v „Gospodarskih novicah.“ Po predavanju se je vnela zanimiva debata katere so se vdeležili gospodje Ozmec, Novak in Pušenjak.

2. Nadrevizor VI. Pušenjak poroča o delovanju pododbora v letu 1910 sledeče:

Tretje leto delovanja štajerskega pododbora leži za nami. To leto je velepomembno za razvoj naše zadružne organizacije, ker se je posrečilo izpeljati sanacijo dveh po propadlih konsumnih društvih prizadetih zadrug, ker smo težavne čase denarne krize dobro prestali, ker se ni samo povzdignilo število naših članic, temveč se je celo njihovo notranje poslovanje zboljšalo in ker se je, kar moramo posebej poudarjati, znatno povzdignil smisel za zadružništvo med kmečkim prebivalstvom na Spodnjem Štajerskem. Kaj je vzrok tem veselim dejstvom? Naše zadruge so ustanovljene za ljudstvo in imajo ljudstvo za seboj, v celem zadružnem delu se držimo ne glede na desno ali levo, brez ozira na osebo itd., edino veljavnih zadružnih načel, in izobrazujemo potom tečajeve, okrožnih zadružnih shodov in predavanj zadružne delavce in širimo smisel za zadružništvo.

Organizatorično delo.

Doba ustanovitve je za nami; živimo v dobi izpopolnitve cele zadružne organizacije. V letu 1910 so se ustanovile samo 4 zadruge in sicer 2 rajfajznovki, 1 posojilnica po sistemu Schulze-Delitzsch in 1 strojna zadruga, razun teh pa je pristopilo k naši organizaciji 8 zadrug, vsled razdružitve odpadeta 2 zadrugi. V celem štejem koncem leta 1910 že 103 članice na Spodnjem Štajerskem in sicer:

76 rajfajznovk,

13 posojilnic mešanega ustroja,

- 6 kmetijskih zadrug,
- 3 stavbinske zadruge,
- 2 pašniški zadrugi,
- 1 osrednja zadruga za vnočenje živine in pospeševanje živinoreje,
- 1 mlekarska zadruga,
- 1 strojna zadruga.

Če primerjamo število rajfajznovk s številom posojilnic mešanega ustroja, vidimo, da je rajfajznovk skoraj šestkrat toliko kot drugih posojilnic. Če pomislimo nadalje, da tudi večina posojilnic mešanega ustroja posluje po Rajfajznovih načelih, lahko povdajamo, da sloni cela naša organizacija na solidnih rajfajznovih načelih. Zadrug, ki bi bile le molzne krave za par članov načelstva, katere bi donášale velikanske dobičke posameznikom na škodo članov, ni v naši organizaciji. Radi nesebičnega dela za ljudstvo izkazujejo naše zadruge velik napredek. V letu 1910 se je znatno pomnožilo število članov, stanje hranilnih vlog in čisti dobiček. V naši organizaciji je bilo leta 1910 včlanjenih okrog 22.000 članov. Stanje hranilnih vlog znaša 18.000.000 K, prometa izkazujejo vse naše članice okrog 28.000.000 K, kar je gotovo veliko, če se pomisli, da sta dve tretjini članic pričele delovati še le leta 1907 in naslednja leta. Čistega dobička so napravile vse zadruge nad 65.000 K.

Najbolj veselo pa je, da izkazuje naša organizacija kljub denarni krizi, kljub dejstvu, da je mnogo organizacij na jugu prišlo v hude denarne stiske, koncem leta 1910 okrog 2.000.000 K odvišnega denarja in se gotovo lahko šteje, če primerjamo število članic s številom članic drugih združnih organizacij v Avstriji, glede odvišnega denarja med najboljše združne organizacije v naši državi.

Vsestranski napredek je posledica našega izobraževalnega dela. Zadržna organizacija more le tedaj napredovati, če ima v posameznih zadrugah na razpolago spo-

sobne funkcionarje. Radi tega priredimo vsako leto jeden teden dni trajajoče združne tečaje, kateri služijo za odgojo tajnikov in voditeljev zadrug, prirejamo jedendnevne tečaje za sestavo računskih zaključkov, v katerih dobe tajniki navodila za sestavo računskih zaključkov, dvadnevne tečaje za nadzorstvo, da vzgojimo dobre člane nadzorstva, okrožne združne shode v najstih združnih okrožjih in predavanja. Tečaji za nadzorstvo so nova uredba naše organizacije; priredili smo jednega v Mariboru (16. in 17. novembra) in jednega v Celju (23. in 24. novembra). Vsakega tečaja se je udeleževalo okrog 30 članov nadzorstva in se že kažejo uspehi teh tečajev. Pri zadrugah, katere so poslale člane nadzorstva v te tečaje, se opaža, da je pričelo nadzorstvo poslovati. Tudi letos se bodeta priredila dva taka tečaja in se bodo vse one zadruge ki lani niso poslale članov nadzorstva v tečaj, pozvale, da to letos store. Zelo priljubili so se okrožni združni shodi. Vršili so se v Petrovčah (23. oktobra), v Rajhenburgu (27. novembra), v Žerovincih (6. novembra), pri Sv. Lenartu v Slov. gor. (13. novembra), v Šoštanju (20. novembra), v Ptuj (4. decembra), v Šmarju (15. decembra), in v Poljčanah (18. decembra). Na teh shodih so se opozarjali funkcionarji zadrug na nedostatke, kateri so se pokazali o priliki revizij, se je vršilo času primerno predavanje in živahen razgovor o raznih združnih vprašanjih. Tečaja za sestavo računskih zaključkov sta se vršila v Celju dne 7. januarja in v Mariboru dne 13. januarja in se je istih udeležilo skupno 40 tajnikov zadrug. Teden dni trajajoči združni tečaj se je vršil v času od 10. do 15. jan. v Mariboru ob udeležbi nad 50 mož in mladeničev iz celega Spod. Štajerja. V drugem tečaju se je predavalo v bogoslovju združništvo in združno knjigovodstvo. Razun tega se je vršilo po nedeljah in praznikih 42 predavanj o združnih in gospodarskih vprašanjih.

Revizija in delo pisarne.

V celem letu se je izvršilo 55 revizij. Mi stremimo za tem, da bi upeljali vsakoletne revizije pri naših zadrugah. Izmed 55 revidiranih zadrug je revizija dognala pri 42 zadrugah, to je pri več kakor tri četrtini vseh članic, povoljno, pri 26 izmed teh celo prav dobro poslovanje. Ostale zadruge, katere so izkazale večje nedostatke, so večinoma že iste odpravile. Zadruge, katere izkazujejo večje nedostatke, in zadruge pri katerih se izvrši sprememba v osebi načelnika ali tajnika ali večine načelstva, se revidirajo vsako leto.

Pisarna je imela dokaj dela; rešili so se vsi došli dopisi, po okrožnicah je dajala članicam navodila in nasvete; glavno delo pisarne, ki traja skoro šest mesecev, je zaključevanje in urejevanje knjig ter sestava računskih zaključkov. Za več kakor dve tretjini članic so se morali sestavljati računski zaključki.

Delo za gospodarski napredek.

Organizacija denarnega združništva je skoraj popolnoma izpeljana; po celem Spod. Štajerskem se razteza gosta mreža rajfajznovk. S tem pa še naše delo ni končano. Z denarnimi zadrugami smo položili temelj drugim zadrugam, katere se bodo tekom časa, ko bodo dani vsi potrebni predpogoji, morale ustanoviti. V tem pogledu je važno leto 1910, kjer se je v tem letu ustanovila prva strojna zadruha v Cirkovcah. Veliko pomanjkanje delavcev in podraženje delavskih moči nas sili k uporabi strojev kot nadomestila za delavske moči. Zanimanje za strojne zadruge se širi in je upati, da se bode v kratkem ustanovilo več strojnih zadrug na Spodnjem Štajerskem.

Živinoreja je najvažnejša gospodarska panoga na Spodnjem Štajerskem; živinoreja donaša našim kmetom največ dohodkov, na katere se lahko zanesejo. Dohodki iz živinoreje se še lahko podvojijo, če se ta go-

spodarska panoga povzdigne, kar je le zadržnim potom mogoče.

Samostojna Zadržna Zveza za Spodnje Štajersko.

Naša organizacija že šteje nad 100 zadrug, število pa narašča od dne do dne. Kakor v drugih državah, tako je tudi pri nas prodrlo prepričanje, da je treba zadržne organizacije decentralizirati. Stroga centralizacija je bila spočetka potrebna, ker bi brez centralizacije ne bilo mogoče ustvariti take organizacije, kakor je Zadržna Zveza v Ljubljani, ki šteje nad 600 zadrug. Preveliko število zadrug, raztresenih po deželah, kojih gospodarske razmere so različne, pa ovira vspešno delo, radi tega se bodo ustanovile pokrajinske zveze. Ljubljana pa postane središče vsega jugoslovanskega združništva, v Ljubljani bo sedež tako nujno potrebne jugoslovanske centralne zadržne blagajne, ker se zelo dvomi, če bo mogoče ustanoviti državno centralno zadržno blagajno. Priprave za ustanovitev samostojne Zadržne Zveze v Mariboru, katera bode sprejemala kot članice le štajerske zadruge, so v teku in se vabijo vse štajerske zadruge k pristopu. Samostojna Zadržna Zveza v Mariboru bo za slovensko združništvo na Štajerskem ne samo gospodarskega, ampak tudi — narodnega pomena. Samostojna štajerska Zadržna Zveza je potrebna tudi radi tega, da se omogoči popolnoma jednotno postopanje slovenskih spodnještajerskih zadrug v posameznih okrajih, oziroma okrajnih glavarstvih glede obrestovanja, odpovednih rokov za hranilne vloge, podeljevanja posojil pridobivanje hranilnih vlog i. t. d. Jednotno postopanje je potrebno z ozirom na neprestano hujskanje proti slovenskim zadržnim organizacijam.

Triletno delovanje pododbora in moč naše organizacije nam jamčita, da bo tudi samostojna Zadržna Zveza v Mariboru dobro uspevala. Zanašajoč se na sodelovanje ne-

sebično delujočih požrtvovalnih funkcionarjev naših zadrug gremo z navdušenjem na nadaljno delo.

V debati je gospod Cerjak iz Rajhenburga stavil vprašanje o načinu ustroja bodoče samostojne Zadrugne Zveze na Štajerskem.

Gospod dr. Hohnjec je dal pojasnila o tej zadevi ter tudi osvetlil predpriprave, ki se vršijo.

3. Na predlog gospoda Krambergarja se izvolijo soglasno v načelstvo pododbora dosedanj člani načelstva.

4. Nadrevizor gosp. Vlad. Pušenjak poroča o vspehih revizije in razpravlja obširno o generalnih revizijah, o obnovitvi zadolžnic, o plačevanju obresti, o sprejemu članov, o podelitvi posojil, o poslovniki, o upeljavni novih knjig in sicer knjige za rentni davek in neposredne pristojbine, knjige za dolžnike in poroke in tiskovin za vsakokratni letni pregled vseh posojil z ozirom na premoženjsko stanje dolžnikov in porokov. Posebno opozarja članice v Posavju, da z ozirom na veliko zadolženost posestnikov v Posavju pred podelitvijo posojila natanko pregledajo izpisek iz zemljiške knjige prosilca, kakor tudi porokov.

5. Sprejmeta se sledeča predloga:

a) Vsaka posojilnica sme kot člane sprejeti le osebe, ki niso včlanjene pri kaki drugi zadrugi z neomejeno zavezo.

b) Načela Raiffeisenova, kakor tudi skrb za likvidnost naših zadrug zahteva, da navajamo posojilojemalce k temu, da plačajo vsako leto razun obresti vsaj 5 do 10 % izposojene glavnice nazaj.

6. Pri slučajnostih poroča nadrevizor g. Pušenjak o akciji za nakup živine na Češkem, katera akcija je v smislu odloka c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 20. oktobra 1911, št. 43.860, radi tega onemogočena, ker se je kmetijska družba

v Gradcu, ki je celo zadevo sprožila, izrekla proti nakupu živine na Češkem.

Prebere se dopis g. državnega poslanca dr. Benkoviča, ki se glasi sledeče:

„Ker se ne morem udeležiti glavne skupščine dne 26. t. m., zato priporočam, da se sprejme sledeči predlog:

V državnem zboru je poslanec Pantz stavil predlog, da se naj posojilnicam rajfajznovkam v alpskih deželah, ki so trpele hudo škodo vsled živinske kuge, dovoli od države posojilo po nizki obrestni meri, ki se naj porabi v ta namen, da se ustreže najnujnim kreditnim potrebam kmetovalcev, ki drugod ne morejo dobiti posojil; ta predlog je sedaj v odseku za draginjo v razpravi in je poročevalec poslanec dr. Verstovšek. Jaz sem temu priporočal, da naj ta predlog še s tem razširi, da naj se taka posojila dajo zlasti z ozirom na Spodnji Štajer, kjer je kmečko prebivalstvo posebno trpelo vsled suše leta 1908 in 1909 ter nastopivše depokracije, dalje radi nadprodukcije vina leta 1909 in vsled tega nastopivše krize v prodaji vina, radi slabe vinske letine leta 1910, ko je vinska produkcija znašala komaj 5 do 10 % normalne produkcije, in končno radi živinske kuge ter vsled te nastopivše zaprtije sejmov, in suše v letu 1911, končno pa radi splošne denarne krize, povzročene posebno radi poloma Glavne posojilnice v Ljubljani. Kakor kaže, se bode denarna kriza na Spodnjem Štajerskem še povečala, ako se pravomočno po razsodbah ugotovi, da oni člani Glavne posojilnice, kateri niso sprejeti v odborovi seji, in teh je 95 % vseh, sploh niso primorani prispevati k zgubi. Denarna kriza se zlasti kaže v tem, da so eksekucije na kmečka posestva, kakor tudi tožbe, v zadnjem času dosegle že strašno višino. Za vzgled naj služijo podatki okrajnega sodišča v Brežicah za čas od dne 1. januarja 1907 do dne 15. novembra 1911:

leta	1907	1908	1909	1910	1911
mobil. eksekuc.	364	467	537	699	489
mobil. prodaje	3	7	8	21	8
realne eksekuc.	48	96	110	482	290
realne dražbe	3	1	7	66	14
tožbe Cb	323	383	347	524	392
tožbe c	267	256	348	504	345
tožbe M	293	329	319	465	211

Gotovo bi bilo upravičeno, če tukaj nastopi izdatna državna pomoč; zato priporočam glavni skupščini, da se o tem vprašanju sklene primerna resolucija ter pošlje kot peticija državnemu zboru in pa poljedelskemu ministrstvu, ker se bode zadeva v državni zbornici obravnavala v prvi polovici novembra že v drugem branju, in ob tisti priliki hočem tudi jaz govoriti.“

Gospod Vlad. Pušenjak omenja, da je cela zadeva važna za Posavje, oriše tamošnje razmere in se na njegov predlog sklene:

Glavna skupščina spodnještajerskega pododbora Zadrugne Zveze v Mariboru dne 26. oktobra 1911 sklene sledečo resolucijo:

Visoko poljedelsko ministrstvo naj v smislu predloga gospoda poslanca Pantza dovoli zadružnim zvezam v alpskih deželah in na jugu države nizkoobrestna posojila, da morejo po nizki obrestni meri podeljevati kredite onim rajfajznovkam, kjer se oglašča mnogo prosilcev za posojila. Ta akcija je potrebna radi tega, ker so primorani kmetje v alpskih deželah in na jugu države vsled suše leta 1908 in 1909 ter nastopivše depkoracije, vsled nadprodukcije vina l. 1909 in vsled tega nastopivše vinske krize, vsled slabe vinske letine leta 1910, vsled nastopivše živinske kuge in zaprtije sejmov iskati posojila, a ista težko ali pa pod zelo neugodnimi pogoji dobe. Nastala je tu in tam denarna kriza, oziroma bo še nastala, povzročena deloma po znanih zadružnih polomih, vsled katere ne morejo kmetovalci dobiti posojil, da, celo odpovedujejo se jim posojila, katera so v prejšnjih letih prejeli. Posledica tega so tožbe, mobilarne in realne

eksekucije in dražbe, kar povzroča propadanje kmečkega stanu.

Ker se nikdo več k besedi ne oglasi, sklene predsednik z zahvalo gospodu županu Antonu Belcu za zanimivo predavanje in vsem udeležencem — krasno uspelo skupščino.

Razvitak i stanje poljodjelstva u Istri.

Istra je u većini poljodjelska zemlja, pošto se od sveukupnog stanovništva $\frac{2}{3}$ žitelja bavi sa težastvom. Dapače u nutarnjosti i na istočnoj obali, taj je razmjer još veći. I isti mali trgovčiči i obrtnici jesu u većini slučajeva ponajprije poljodjelci, baveč se samo nuzgredno trgovinom ili obrtom. Al to istarsko poljodjelstvo vrlo je različito koli gledom na klimu, toli gledom na obdjelavanje i na sastavine tla.

Ako i manjkaju točni podaci, može se ipak sa stalnošću uzeti, da su se u Istri ljudi već u najstarija vremena poljodjelstvom bavili. Rimski pisac Plinij hvali istarsku ulje, a to znači, da je već tada bilo razšireno uljekarstvo. Isti Plinij spominje i groždje zvano Trebijanac, koje još i danas na bočinama Učke zrije. Istarski plug potiče takodjer iz rimske dobe.

I poslje propasti rimskog carstva cvalo je u Istri poljodjelstvo, pošto se nigdje ne čita, da su se prigodom seobe naroda, nadošavši novi narodi Istre dotakli, jer poljodjelec znade najbolje braniti rodjenu grudu, koja ga hrani. A i toliki Benediktinski samostani po Istri pred g. 1000 dokazuju, da se u Istri tjeralo za ono doba dosta racionalno poljodjelstvo, pošto je Benediktinski red imao poljodjelski značaj gdje god je opstojao. U njihovim je naime pravilima bilo, da imadu na dan sedam sati poljskog rada obavljati, izmijenjeno sa molitvom. Znade se, da su se u srednjem vijeku njegovale u Istri u velike žitarice, te je puljska pšenica punila mletačke žitnice, a buzetska se od-

likovala svojom bjeloćom kruha. I u istinu mletačka je vlada potpomagala oraću kulturu, dapače prvi čin, kojim su Mleci pripomogli neke istarske općine bio je taj, da su im podijelili zajmove na njihove žitne komore, da pak mogu umnožiti goveda, za obdjelavanje oranica. Kužne bolesti, koje su istarsko stanovništvo toliko puta pohodile, bile su u glavnom uzrokom, da se poljodjelstvo sve više zapuštalo, budući da su usljed velikog pomora ostajali cijeli krajevi pusti.

Od cijelokupne istarske površine od skoro 5000 km² ili točnije 495.580 ha, od česa otpada $\frac{1}{5}$ na kvarnerske otoke, uporabljivo je za obdjelavanje 96.5%. Više od jedne trećine uporabljive zemlje je zašumljeno, većinom sa kožljavom nekakvom šumom, druga trećina su nekakvi za nevolju pašnjaci, a ostalo je upotrebljeno za druge kulture. U postotcima ratarske zemlje ima 24%, stočarske 39.3%, a šumarske 33.2%.

To ipak ne može podati točnu sliku gospodarstva, jer dok vinogradi, oranice i vrtovi po prilici $\frac{2}{3}$ ukupne zemljišne privrede davaju, to od njih pokrivena površina ne iznaša niti $\frac{1}{4}$ obdjelavane zemlje. Nasuprot pašnjaci i šume, koji pokrivaju skoro $\frac{3}{4}$ produktivne zemlje, ne davaju više od $\frac{1}{4}$ zemljišne privrede. Vino, goriva, drva i ulje od masline, to su tri poglavita priroda od kojih Istra vuče najveću korist zemljišne privrede. U postotcima davaju vinogradi 27% zemljišnog prihoda, oranice 23%, šume 20%, vrtovi 13%, livade 12%, a napokon pašišta i močvare 5%. Dakle upravo one kulture, koje zahtijevaju najveći izdatak na kapitalu i radnji, kao vinogradi, polja i vrtovi, naprama drugim kulturama (pašišta i šume) davaju najveći doprinos iz istarskoga poljodjelstva. Ako se pak usporede troškovi ovih kultura skupčani sa radnom silom, koja je u Istri manjkava, a po tom dosta visoka, dolazi se do zaključka, da za proizvajdača ne izadje nikakav ili vrlo neznan čisti dobitak.

Najgore je u Ćićariji i na kvarnerskim otocima u pogledu te ratarske zemlje. Posve neproduktivno tlo (3.5%) nalazi se u nekim močvarnim dolinama uz rijeku Mirnu i Rašu. Inače je produktivnost istarskog tla u glavnom zavisna od vrsti tla, te ćeš uz prilično bogati kraj naći prostrane puste predjele, koji te iznenadjuju.

Ćićarija skoro da nema ratarske zemlje, jedva 8.5%. Tu se nadje jedino u većim uvalama i dolinama ponešto tla za kulturu, što izgleda kao vase usred one goleti. Pak još i to ne može pravo ploditi, pošto vrućina i vjetar tlo izsuši, te onda lahko bura zemlju odnaša. A onda siromašni ratar trijebi kamenje, koje se na njegovoj njivi pokazalo, kao da ga neki navlaš rastresao. Glavno i skoro jedino orudje za obdjelavanje takve zemlje je motika, pošto su čestice dosta malene za rabiti plug, a k tomu ima sva sila kamenja. Rabi se doduše gdje gdje i plug, al tu treba upregnuti dva do tri para slabih volova, ako hoće da ga vuku.

Najznatniji prirod Ćićarije je krumpir i kukuruz, a od žitarica raž i ječam. Kao druga sjetva poslje žitarica dolazi gdje gdje žuta i crvena repa. Da bi na istoj plohi uspjela dva tri ploda, o tome ni govora.

U sivoj srednjoj Istri ima ratarske zemlje 27.5%, al bi je moglo biti još mnogo više, jer ima dosta tla, koga bi se moglo obdjelati, kad bi bilo volje i načina. Tu bi dakako morala priskočiti u pomoć država i pokrajina, navlastito da regulira vode, koje dosta šteti pečine. Ratarstvu pogodno tlo javlja se ovdje većinom na pristrancima i na podnožju bregova, kao takodjer na zaobljenim isponima neznatne visine, pošto su skoro sve riječne doline močvarne, a gornji djelovi brežuljaka ili zašumljeni ili goli.

Jedino je u tomu različita istočna strana Učke gore, gdje vlada blago podneblje, te je osobito okolo Opatije i u cijeloj Kastavšćini ratarstvo u posljednje vrijeme lijepo napredovalo. Tamo je preko trećina obra-

stenog tla sa svim vrstima kulture, koje radljivom stanovništvu krasne koristi donosa.

Najljepše u ratarskom pogledu izgleda obala u tršćanskom zaljevu, med Miljama i Piranom, čineć utisak jednog vrta. Tu cvate osobito vrtlarstvo, koje svoje proizvode: grašak, grah, krumpir, rajčice, šparoge, jagode, melune, kukumare itd. najranije u Trst izvaža. Tamo su najnapredniji ratari u Isri, navlastito u Koparštini, koji su znali dovesti u sklad svoje interese sa tržišnim prilikama bližeg grada Trsta. Tamo se može računati, da je na nekim mjestima 50% površine zemlje obrasteno i zato je gustoća žiteljstva mnogo veća nego po ostaloj Istri. U povrtlarstvu je uopće Istra na slabim nogama, te akoprem se ne tvrdi da toga nebi moglo biti više, ipak glavna zapreka uspjevanju povrća je suša, koja sve izgori.

Južna ili crvena Istra ima najbolje ratarsko tlo in najviše obradjenog zemljišta (34%). Da je samo kiša bolje kroz godinu razdijeljena, tad bi bilo u ovom dijelu Istre i dobrog roda, al proljeće i jesen jesu obično i premokri, dočim ljeto presuho, tako da se više puta u zemlji sve isprži do 30 cm dubljine. Suša znade po ljetu potrajati kadšto i po tri četiri mjeseca, tako da ostane bez vode i bilinstvo i životinjstvo, a i ljudi. Sav uspjeh ovisi kadšto o slučajnoj lokalnoj kiši, koja pak znade doći sa još većim zlom, naime sa tučom, koja u nekoliko minuta uništi kojiput sve što je zeleno.

Ovaj dio Istre daje uza sve to lijepu privredu, pošto ovdje na jednoj te istoj čestici mogu uspjevati razni plodovi, tako da ne znaš više puta odrediti, koja je kultura na nekom zemljištu glavna. Tamošnji seljaci obično ne drže posebne čestice zemljišta za žitarice, povrće, lozu, voće i masline, nego goje sve zajedno, jer zemlja prija svim tim biljkama. A onda se drže još i tog pravila, da ako ne urodi jedno, da će drugo. Većina oranica, na kojima se žito sije, zarastena

je ujedno i sa lozom, kao takodjer u zaklonu od vjetra i sa uljicom; a po takozvanim vrtovima malo ćemo naći pravoga povrća, već većinom masline, smokve, koju voćku i po zapadnoj Istri koju murvu radi svile, a po istočnoj kesten.

Na otocima ima ratarske zemlje 18%. Najviše i najplodnije ima je na Krku, gdje ima takodjer nekoliko prostranijih polja. Stoga je i žiteljstvo ovdje najgušće. Na Cresu skoro i nema oranica, a tako isto i na Lošinju, nego su glavne kulturne biljke loza i maslina. Inače se goji po kvarnerskim otocima one iste biljke, koje i u crvenoj Istri, samo se od dvadesetak godina natrag uvelo iz Dalmacije i gojenje buhača ili hrizantema (*Pyrathrum cinerariaefolium*), koji po kraskim brijegovima dobro uspjeva i lijepu korist dava.

Općenito uzeto, Istra može sa žitom hraniti svoje žiteljstvo najviše tri mjeseca, zato se muka i zrno uvaža u velike. Oranice zauzimaju 11.3% od cijele površine, ali na tem oranicama nadje se obično i po koji red trsja, navlastito na medjašu, koju uljiku ili murvu, a i po koju voćku, tako da kojiput prevladjuje na tobožnjoj oranici druga kultura. Najviše rodi kukuruza, od kojega muke vare, navlastito Primorci, svoju glavnu hranu „palentu“. Pšenica se sve manje sije, pošto sve slabije rodi i ljudi vole sijati „turkinju“ (kukuruz), pošto im bolju korist donasa, osobito po vlažnijem pješčeničkom tlu. Prirod žitarica retko nadmaši 5—6 struko sjeme. Uz kukuruz goji se i krumpir, a u mnogo manjoj mjeri.

Veliko je i to zlo u Istri, što je obdjelano tlo jako razkomadano. Za cijelu pokrajinu ne iznaša niti 1/2 ha po posjedniku, a srednje ne nadmašuje 15 ha. Na obitelj dolazi poprečno oko 4 ha zemljišta, što nije ni iz daleka dostatno, da jednu obitelj od petero čeljadi poprečno, prehrani, navlastito uzme li se u obzir slaba plodovitost toga zemljišta naprama drugim pokrajinama. Od

svega istarskoga tla spada na veleposjed jedva 2 0/0.

Osim toga rastrešene su te vrlo malene čestice jednog posjednika kojekuda, više puta vrlo odaljene. Svih tih čestica ima preko 1 1/2 milijuna, razdijeljenih na nekih 140 tisuća posjednika. Iz ovoga se vidi, da su to većinom maloposjednici, pak oni koji sami sa svojom obitelji nastoje svoj posjed, te se drže starinskog načina življenja u odjeći, hrani i ostalom, još prelaze kako tako, al oni koji upotrebljavaju nadničare i hoće nekako više na gospodsko živjeti, obično upadaju u dugove, koji dugovi doskora pojedju cijelo imanje, koga su spravljali toliki naraštaji. Jedna maloposjed u vrijednosti od 4—5000 kruna općenito sastoji od polovice oranica i vinograda, uz nešto voćaka, uljika i murava, i od druge polovice od pašnjaka, šuma i livada. Na takovu maloposjedu može se uzdržavati jedan par volova za radnju, po jedna krava za rasplod, koja svinja za tovljenje za porabu obitelji i mali broj peradi.

I rasteret (ezoner) zemljišta, bio je u nekim stranama više na štetu, nego li na korist, navlastito gdje su došle slabe zemlje u ruke onih, koji nisu imali ni sredstava ni sposobnosti, da ih poboljšaju s racionalnim obdjelavanjem, te tako osiromašili i ljudi i zemlje. Ako se tomu nadoda vinska kriza, onda slabe godine u žitaricama i u drugom prirodu, u svilogojstvu, a u zadnje doba i u gorivom drvu, onda je razumljivo, da je zemljišni posjed u Istri prošao teške pokušaje, tako da je u mnogim slučajevima morao podleći, odnosno posjednik propasti.

Ljudi većinom sami obdjelavaju svoja zemljišta, jedino u predjelima gdje se goji u većem povrćarstvu, vinogradarstvu i uljekarstvu, rabi se i nadničare, uz srednju nadnicu od 3 krune dnevno; nešto se također daje i drugima na obdjelavanje uz 1/2 ili 1/3 dapače i 1/4 priroda. Općenito

uzeto čuti se potrebu radnih sila, navlastito pokle se Primorci počeli seliti u Ameriku.

Ako i pruža priroda u Istri odviše malo, to ipak ni ljudi u mnogim krajevima ne nastoje, da iz zemlje izbiju sve ono, što bi im ona mogla dati. To se vidi po tomu, da gdje je žiteljstvo obrazovanije, odnosno marljivije, kao oko Kopra, Buja, Sabinja, Kastva i na Krku, tamo nema gladi, dočim u nutrašnjosti, gdje je pak još gospodarski zapušten, ne svojom krivnjom, tamo i loži stoji. Zaključujem svoj članak sa riječima učenog agronoma Cupparia: „Čuti ćete mnogih tužiti se, da je pomanjkanje kapitala najveća zapreka poljodjelskom napretku: al vjerujte, da je još veća zapreka neznanje. Znanje i kapital su dva glavna uslužnika svakomu napretku, pak i poljodjelskomu; al više znanje, nego li kapital. Sa samim znanjem bit će uvijek moguće postignuti kakav uspjeh; al sa samim kapitalom bez druge pomoći, ide se u pogibelj i više natrag nego li napred.“

I. Mahulja.

Kako je vzrejati teleta?

Kdor ima za oskrbovanje goved zanesljive posle, ta stori prav, ako ne pusti telet sesati, ampak naj kravo pomolze in telet z ravnokar namolženim mlekom napaja. Namolženo mleko naj se zlije v kakšno posodo, iz katere tele potem pije, še boljše pa je, če se rabi za napajanje telet takozvani „napajalnik za teleta“.

Če se hoče izrediti tele z napajanjem, obribaj ga, čim se je storilo, prav dobro z mehko slamo, da se osuši in zapri ga potem v ograjo za teleta. Ko tele vstane, je treba kravo pomolzti ter dati teletu piti 2 l ravnokar namolzene mlezve. Prve tri dni naj se napaja tele z mlekom po štiri ali petkrat na dan in sicer naj se mu da vsakrat po 1 do 1 in pol litra sveže namolzenega mleka. Posoda, iz katere tele mleko pije, naj se

nekoliko ogreje, preden se mleko vanjo zlije, a po vsakem napajanju naj se posoda skrbno osnaži in omije. Po treh dneh zadošča, če se napaja tele z mlekom le trikrat na dan, dati pa se mora mleka od dne do dne več in sicer toliko, da dobi 4 tedne staro tele po 10 l mleka na dan. Ta množina mleka pa se daje teletu, če se zdi potrebno, še do 6. ali celo 8. tedna starosti. Ko ima tele 4 tedne, naj se mu poklada obenem tudi zdrava, sladka otava. Šest tednov starim telicam in 8 tednov starim bikcem naj se nadomesti del mleka z oblodo ovsnega zdroba ali z ukuho lanenega semena, ker po taki klaji se teleta dobro rede in hitro rasto. Če se pa hoče izrediti kaj posebnega, oziroma če hočemo živino drago prodati, potem naj se napajajo teleta z mlekom nad tri ali celo šest mesecev.

Ko je tele staro 3 mesece, naj se mu daje poleg sladke otave vsak dan še pol kg ovsnega zdroba in četrt kg lanenega semena; pozneje se laneno seme lahko opusti in daje potem spočetka po 1 kg, pozneje pa po 2 kg ovsnega zdroba. Svežo vodo mora dobiti tele vsaj dvakrat na dan.

Ako pa ni mogoče izrežati telet iz enega ali drugega vzroka z napajanjem, potem naj se pusti tele sesati štiri tedne in ne več, ker sicer tele kravo preveč izmuči. Ko je staro štiri tedne, naj se zapre v ograjo za teleta, katera pa ne sme biti v hlevu, kjer je krava, ampak v kakem drugem hlevu, da krava in tele drug drugega ne vidita in ne slišita. Ko se je tele odstavilo, ravnati se mora z njim ravno tako, kakor s štiritedenskim teletom, ki se ga je izrežalo z napajanjem.

Vestnik Zadružne zveze.

Štajerskim članicam! Pododbor za Štajersko prireja vsako leto glavne skupščine, na katerih se poda poročilo o delovanju, razpravlja o raznih važnih vprašanjih in store sklepi, kateri so veljavni za vse štajerske članice. Ker se je

pripetilo, da niso vse zadruge upoštevale vseh sklepov, priobčimo še enkrat vse sklepe skupščin z željo, da v bodoče vse članice vpoštevajo sklepe skupščin.

1.) Na glavni skupščini 12. nov. 1908. se je sklenilo, da se ustanovi zadružni fond, kateri služi za sanacijo po konsumnih društvih prizadetih zadrug. Vsaka zadruga prispeva v ta fond znesek, kateri se ji na podlagi vsakokratnega čistega dobička od pododbora predpiše.

Večina zadrug je letos poslala prispevke za zadružni fond, vse one zadruge, ki niso poslale predpisanega prispevka, opozarjamo, da so vsled sklepa skupščine zavezane prispevek, kateri se je itak zelo nizko odmeril, plačati.

2.) Na isti skupščini se je sklenilo, da se mora v slučaju, da želi kaka zadruga nakupiti kake nepremičnine ali staviti kaka poslopja, sklicati skupna seja načelstva in nadzorstva, k isti povabiti pododbor, kojega zastopnik prisostvuje seji. Brez dovoljenja pododbora se ne sme nakup izvršiti oz. poslopje staviti.

3.) Mnogo za izpopolnjenje naših zadrug velevažnih sklepov se je storilo na zadnji skupščini dne 26. okt. 1911. v Mariboru.

a) Vsaka zadruga mora vpeljati knjigo porokov in knjigo za neposredne pristojbine. Meseca januarija vsakega leta mora načelstvo z nadzorstvom vred pregledati vsa posojila, pretehtati premoženjsko stanje dolžnikov in porokov in svojo sodbo o vsakem posojilojemalcu in poroku zabeležiti v knjigi „pregled posojil“.

b) Vsaka posojilnica sme kot člane sprejeti le osebe, ki niso včlanjene pri kaki drugi zadrugi z neomejeno zavezo.

Kontrolo hoče voditi pododbor. Radi tega se pozivajo vse članice, da pošljejo pododboru Zveze v Mariboru do 1. decembra 1911. prepis imenika članov s stanjem z dne 1. nov. 1911. V bodoče pa je dolžnost vsake članice, da do 15. jan. pošlje prepis vseh članov, ki so pristopili v drugem polletju, do 15. julija pa prepis članov, ki so pristopili v prvem polletju. Sedaj prvič bo prepis imenika povzročal precej dela, pozneje pa, ko bo treba poslati prepis članov, ki so tekom polletja pristopili, bo delo malenkostno.

Imenik članov zadrug, ki niso včlanjene pri naši Zvezi, bo preskrbel pododbor.

c) Načela Raiffeisenova, kakor tudi skrb za likvidnost naših zadrug zahteva, da nava-

jamo posojilojemalce k temu, da plačajo vsako leto razun obresti vsaj 5—10% izposojene glavnice nazaj.

Posojilnice morajo odgojevalno vplivati na svoje člane, morajo svoje člane navajati k odplačilu posojil v majhnih obrokih. Večina posojilnic v drugih državah strogo zahteva od vsakega dolžnika razun plačila obresti tudi plačilo 5—10% glavnice vsako leto. Če nastopijo ujme, ali če zadene posojilojemalca kaka nesreča (požar, živinska kuga, bolezen itd.), se ne terja plačilo kapitala. Kjer posojilnice tako postopajo, so se ljudje temu privadili in odplačujejo vsako leto redno na kapital ter s tem uničujejo dolgove. Kar je bilo drugod mogoče, bo tudi pri nas šlo!

Vse štajerske članice se pozivajo, da se točno drže vseh sklepov skupščin, da si nabavijo do konca leta 1911. knjige, katere se morajo še upeljati in da do 1. decembra 1911. pošljejo prepise imenikov članov pododboru v Mariboru.

V. P.

Zadružni pregled.

Nove zadrage. Tekom meseca septembra in oktobra t. l. so bile v zadružni register vpisane sledeče nove jugoslovanske zadrage.

Na Kranjskem:

Hrenovice (dež. sod. Ljubljana), kmetijsko društvo v Hrenovicah, r. z. z o. z.

Spod. Sorica (dež. sod. Ljubljana), Električna strojna zadruga v Sorici, r. z. z o. z.

Vavtavas (okrož. sod. Rudolfovo), Kmetijsko društvo za župnijo Vavtavas in okolico, r. z. z o. z.

Senožee (dež. sod. Ljubljana), Živinorejska zadruga, r. z. z o. p.

V Dalmaciji:

Šibenik (okrož. sod. Šibenik), Uljarska zadruga n. o. j. u Šibeniku.

Zlarin (okrož. sod. Šibenik), Potrošno-obrtna zadruga n. o. j. u Zlarinu.

Splošni kreditni zavodl za pridobitne in gospodarske zadrage. Istočasno kakor načrt novega zadružnega zakona je vlada predložila parlamentu tudi načrt posebnega zakona, s katerim se osnuje za vso državo zadružna denarna centrala pod imenom „Splošni kreditni

zavod za pridobitne in gospodarske zadrage v kronovinah in deželah, zastopanih v državnem zboru.“ Zavod se ustanovi v zadružni obliki, ki pa se od obstoječih zadrug v mnogih ozirih zelo razlikuje.

Namen zavodu je, s posojili in z drugačnim kreditom pospeševati in podpirati one denarne organizacije, ki služijo osebnemu kreditu in so osnovane na zadružni ali skupnogospodarski podlagi, pred vsem seveda zadružne zveze. Za nekatere vrste izplačanih posojil bo smel zavod izdajati dolžna pisma.

Na čelu zavoda stoji generalni svet, ki ga izvolijo zadružniki na občnem zboru. Tekoče zadeve pa upravlja načelstvo, v katerem sta dva zastopnika generalnega sveta, dalje ravnatelj načelstva, ki ga imenuje cesar, dva podravnatelja, od katerih imenuje enega poljedelski, drugega pa minister za javna dela.

Država vloži pri zavodu 6 milijonov kron za čas njegovega obstoja. Tekom prvih 5 let se poleg tega dovoli vsako leto zavodu kron 100.000 podpore za pokritje upravnih stroškov. Država si pridržuje dalekosežne nadzorovalne pravice. Kot nadzorovalna oblast fungira finančno ministerstvo, ki sme ukrepe zavoda prepovedati, ako bi to nasprotovalo zakonu, pravilom ali splošnim gospodarskim interesom.

Kakšna bo usoda te vladne predloge je težko reči. Omenjamo le, da je bilo do sedaj že cela vrsta poizkusov, ustanoviti osrednjo zadružno državno blagajno, ki so se pa doslej vsi ponesrečili.

Nov zakon o pridobninskem davku. Poleg načrta zadružnega zakona o ustanoviti splošnega kreditnega zavoda za pridobitne in gospodarske zadrage je vlada obenem predložila državnemu zboru načrt zakona, s katerim se nekoliko preurede sedanji zakoniti predpisi o pridobninskem davku, ki ga morajo plačevati zadrage.

One zadrage, ki omejuje poslovanje po pravilih in dejansko na lastne člane, so bile do sedaj pridobninskega davka oproščene, ako je bil čisti donos manjši nego 600 K. Sedaj bi se ta meja zvišala na 1200 K, tako da bi bil čisti donos do tega zneska davka prost. Če bi bil čisti donos večji, bi se plačevala pridobninskega davka do zneska 2.800 K 2½ odstotka od 2.800 K do 4.000 K 3- odstotke „ 4.000 „ „ 100.000 K 4- „ nad 100.000 K 5- odstot.

One zadruga, ki dosedaj niso imele davčnih olajšav po § 85 zak. o osebnih davkih, ampak so morale od čistega donosa plačevati 10% pridobnine, bi v bodoče plačevale pridobninski davek, ako bi čisti donos znašal:

do zneska 2.800 K	4 odstotke
od 2.800 K do 5.000 K	6 odstot.
„ 5.000 K „ 20.000 K	8 „
nad 20.000 K	10 „

Obresti od hipotekarnih dolgov so se dosedaj ob izmeri davčne podlage prištevale čistemu dobičku in so bile torej obdačljive. Istotako se darila, ki jih po § 85 pogodovane zadruge naklonijo zavodom ali osebam, ki niso pri njih včlanjene, odbijejo od čistega donosa. Tudi se v obdačbeno podlago ne bodo vštevale podpore, ki jih po § 85 pogodovane zadruge prejmo od države, dežele, ali od drugih javnih korporacij.

Vse po § 85 pogodovane zadruge so l. 1909 plačale 861.670 kron pridobninskega davka, one zadruge, ki nimajo davčnih olajšav, pa 914.570 K.

Gospodarske drobtine.

Vspehi umnega sadjarstva na Češkem. Kake lepe vspehe so dosegli na Češkem lanske leto z umnim sadjarstvom, nam kažejo številke, ko so našli 9,610.000 peškatega in 20,330.000 koščicastega sadnega drevja, skupaj torej okoli 30 milijonov stebel, od katerih jih je obrodilo nekako 24 milijonov. Od leta 1880., to je v dobi 28 let, se je število peškatega sadnega drevja zvišalo za 7,6%, koščicastega pa za 34,7%. Kak velikanski uspeh se je torej dosegel v tem času, posebno s koščicastim sadjem. Češka je ena prvih dežel v Avstriji, kjer se tako umno pečajo s sadjerejo. To se vidi že na tem, da imajo povsod ob cestah sadno drevje, ki daje senco in obenem tudi sadeže. Toraj dvojne koristi. Čehi, kot umni kmetovalci, izrabijo vsak košček zemlje v svoj prid, in tako bi moralo biti tudi pri nas. Seveda je za to treba tudi nekaj strokovne izobrazbe, ki se lahko doseže po zimi, ko počiva vse delo zunaj. Knjige so pa tudi večinoma doma v hiši, saj so ljudje zapisani v Mohorjevi družbi, katera jim prinese vsako leto kako poljubno pisano in lahko razumljivo strokovno knjigo. Naj jih le omenim nekaj: Umno živinorejo, Poljedelstvo, Domači zdravnik, Umno

kletarstvo, i. t. d. Kdor hoče biti dober gospodar, po zimi le knjige v roko!

Naraščanje, oziroma padanje števila živine na Kranjskem. Kako se je na Kranjskem izpreminjalo število živine v zadnjih 30 letih, kažejo naslednji uradni podatki, po katerih se je našlo

	l. 1880	l. 1890	l. 1900	l. 1910
konj	21.975	23.771	24.821	27.136
goveda	225.143	227.613	253.839	226.948
ovac	67.431	53.462	38.629	24.189
koz	15.636	8.418	6.384	4.682
prešičev	73.130	94.985	107.936	177.289

Poziv na redovitu glavnu skupštinu
Hrvatske poljedjske blagajne u Sinju,
reg. zadr. sa neogr. jamstvom
koja će se održati u uredovnim prostorijama u nedjelju
dne 19. studenoga 1911 u 10 sati jutra.

Dnevni red:

1. Izvješće uprave,
2. Izvješće nadzornog odbora.
3. Izvješće o obavljenoj reviziji.
4. Odobrenje računskog zaključka poslovne g. 1910.
5. Izbor uprava.
6. Izbor nadzornog odbora.
7. Eventualnosti.

Ako u odregjeni sat ne bi bio prisutan dovoljni broj zadrugara za ovu skupštinu, to će se obdržavati druga glavna skupština na 10¹/₂ sati pred podne istoga dana i sa istim dnevnim redom — na kojoj će se pravnovaljano zaključivati bez ozira na prisutni broj zadrugara.

Uprava.

Vabilo na izredni občni zbor
Obrtno-kreditne zadruge v Ljubljani,
reg. zadr. neom. zav.

ki se bo vršil dne 26. novembra 1911 ob 10. uri dopoldne
v Rokodelskem domu v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Prememba pravil.
2. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenom času ne bil slepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na izredni občni zbor
Konsumnega društva v likvidaciji na Vojskem,
r. z. z. o. z.

bi se vrši dne 3. dec. 1911 ob 11. uri dopoldne v šolskem
poslopju št. 2.

Dnevni red:

1. Poročilo likvidatorjev.
2. Sklepanje o zaključni bilanci in komu se imajo izročiti v varstvo poslovne knjige.
3. Slučajnosti.

Likvidatorji

Bilanca

Hranilnice in posojilnice na Vrhniki,

registr. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	210.799.35
Tekoči račun z zvezo . . .	487.048.05
Inventar premični	819.30
Inventar nepremični	2.022.79
Zaostale obresti posojil . . .	1.895.77
Vrednost tiskovin	128.22
Delež pri Ljud. pos. v Lj. . .	4.—
Delež pri Zadr. zvezi	1.000.—
Kaveja	2.000.—
Delež pri Unionu	500.—
Naložen denar	60.280.32
Gotovina 31. dec. 1910 . . .	35.350.89
Skupaj	801.848.69
Pasiva.	K
Deleži	1.500.—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	785.034.86
Predplačane obresti posojil . .	1.455.71
Rezervni zaklad	12.362.04
Čisti dobiček	1.496.08
Skupaj	801.848.69
Denarni promet K	1.091.573.69
Stanje članov začetkom l. 1910 .	252
Pristopilo	20
Izstopilo	10
Stanje koncem l. 1910	262

Bilanca

Hranilnice in posojilnice v Št. Vidu pri Zatičini,

registr. zadruga z neom. zavezo
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva	K
Posojila	396.285.41
Tekoči račun z zvezo	229.708.—
Inventar premični	101.71
Delež pri „Zadr. zvezi“	1.000.—
Naložen denar	88.171.74
Gotovina 31. dec. 1910 . . .	8.184.73
Skupaj	723.451.59
Pasiva.	K
Deleži	942.—
Hranilne vloge s kap. obr.	701.590.06
Rezervni zaklad z obr.	20.375.98
Čisti dobiček	543.55
Skupaj	723.451.59
Denarni promet K	882.644.81
Stanje članov začetkom l. 1910 .	445
Prirastlo	44
Odpadlo	18
Stanje koncem l. 1910	471

Bilanca

Hranilnice in posojilnice na Vojskem,

registr. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	18.811.29
Tekoči račun z zvezo	33.918.—
Inventar premični	48.38
Zaostale obresti posojil	56.91
Delež pri „Zadr. zvezi“	1.000.—
Naložen denar pri hranilnici v Idriji	124.94
Gotovina 31. decem. 1910 . . .	1.535.77
Skupaj	55.495.29
Pasiva.	K
Deleži	104.—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	54.546.39
Predplačane obresti posojil . . .	62.32
Rezervni zaklad	528.38
Čisti dobiček	254.20
Skupaj	55.495.29
Denarni promet K	83.460.55
Stanje članov začetkom l. 1910 .	47
Pristopilo	10
Izstopilo	5
Stanje koncem l. 1910	52

Bilanca

Hranilnice in posojilnice za Višnjo goro in okolico,

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	813.869.01
Inventar	602.03
Zaostale obresti	7.861.51
Tiskovine	250.—
Delež pri „Zvezi“	1.000.—
Delež pri „Ljud. pos.“	4.—
Gotovina 31. decembra 1910 . . .	415.69
Skupaj	824.002.24
Pasiva.	K
Deleži	1.560.—
Hranilne vloge	782.851.36
Dolg pri „Zvezi“	26.957.—
Predplačane obresti	4.834.28
Pro diverzi	1.000.91
Rezervni zaklad	6.153.76
Čisti dobiček	644.93
Skupaj	824.002.24
Denarni promet K	800.818.25
Stanje članov začetkom l. 1910 .	651
Prirastlo	60
Odpadlo	3
Stanje koncem l. 1910	708

Bilanca

Hranilnice in posojilnice v Št. Vidu pri Vipavi,

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	54.683.82
Tekoči račun z zvezo	5.693.13
Inventar premični	371.70
Zaostale obresti posojil	152.28
Vrednost tiskovin	74.98
Vrednost kolekov	5.90
Delež pri Zadr. zvezi	600.—
Tek. račun s člani	4.990.—
Tek račun s člani obresti	219.89
Terjatev iz pom. akcije	10.—
Rezervni zaklad	42.06
Gotovina 31. decem. 1910 . . .	2.526.68
Skupaj	69.370.44
Pasiva.	K
Deleži	274.—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	68.516.86
Predplačane obresti posojil . . .	141.51
Dolg na najemini	48.—
Rezervni zaklad	42.06
Čisti dobiček	348.01
Skupaj	69.370.44
Denarni promet K	168.533.32
Stanje članov začetkom l. 1910 .	99
Prirastlo	—
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1910	—

Bilanca

Ljudske hranilnice in posojilnice na Vačah,

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	63.380.—
Tekoči račun z zvezo	57.327.—
Inventar premični	370.85
Zaostale obresti posojil	449.64
Delež pri „Zadr. zvezi“	600.—
Gotovina 31. dec. 1910	3.630.99
Skupaj	125.758.48
Pasiva.	K
Deleži	154.—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	124.617.59
Predplačane obresti posojil . . .	24.50
Rezervni zaklad	790.87
Čisti dobiček	171.52
Skupaj	125.758.48
Denarni promet K	232.802.45
Stanje članov začetkom l. 1910 .	55
Prirastlo	22
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1910	77

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Št. Vidu nad Ljubljano,
registrovane zadruge z neom. zavezo
z dnem 31. decembra 1910

Aktiva.	K
Posojila	191.253.69
Tekoči račun z Zad. zvezo	7.680—
Inventar premični	1.306.80
Delež Zadružne zveze . . .	1.000—
V blagajni gotovine 31. decembra 1910	1.766—
Zaostale obresti za l. 1910	184.75
Pro diversi	1.206.54
Naložen denar	97.570.22
Tekoči račun s člani . . .	241.372.43
Izposojila	480.07
Skupaj	543.820.50
Pasiva.	K
Predplač. obresti za l. 1911	523.05
Deleži	564—
Rezervni zaklad	3.486.15
Hranilne vloge s kapitali-zovanimi obrestmi	535.238.24
Dobiček	4.000.06
Skupaj	543.820.50
Denarni promet K	1.583.472.22
Stanje članov začetkom l. 1910	—
Pristopilo	—
Izstopilo	—
Stanje koncem l. 1910	141

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Trzinu,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva	K
Posojila	116.486.06
Inventar premični	125.86
Inventar nepremični	4.093.54
Zaostale obresti posojil . . .	653.58
Vrednost tiskovin	59.40
Delež pri Zadružni zvezi . . .	1.000—
Delež pri Ljudski pos. . . .	4—
Gotovina 31. decem. 1910 . .	6.067.82
Skupaj	128.490.26
Pasiva.	K
Deleži	446—
Hranilne vloge s kapitali-zovanimi obrestmi	109.525.02
Tekoči račun z zvezo	15.477—
Predplačane obresti posojil . .	709.82
Rezervni zaklad	1.818.49
Čisti dobiček	514.93
Skupaj	128.490.26
Denarni promet K	257.170.66
Stanje članov začetkom l. 1910	217
Prirastlo	26
Odpadlo	9
Stanje koncem l. 1910	234

Bilanca

Ljudske hranilnice in posojilnice
na Viču,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	72.890.75
Tekoči račun z zvezo	4.044—
Inventar premični	330.74
Zaostale obresti posojil . . .	15.74
Delež pri „Zadružni zvezi“ . .	600—
Ustanovni stroški	75—
Gotovina 31. decembra 1910 . .	271.13
Skupaj	78.227.36
Pasiva.	K
Deleži	112—
Hranilne vloge s kapitali-zovanimi obrestmi	76.851.25
Predplač. obr. posojil	476.75
Rezervni zaklad	362.99
Čisti dobiček	424.37
Skupaj	78.227.36
Denarni promet K	142.431.99
Stanje članov začetkom l. 1910	44
Prirastlo	13
Odpadlo	1
Stanje koncem l. 1910	56

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Velikoveni,
reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	579.781.66
Zaost. obr. posojil v l. 1910 . .	21.210.47
Denar v tek. računu s kap. obrestmi	148.771.22
Vrednost tiskovin	495.29
Inventar pisarne	1.196.35
Inventar hiše	5.113.65
Hiša št. 33/34 („Nar. dom“) . .	61.414.30
Gotovina koncem l. 1910 . . .	16.897.61
Skupaj	834.880.55
Pasiva.	K
Hranilne vloge s kapitali-zovanimi obrestmi	788.204.13
Deleži	7.200—
Za l. 1911 predpl. obresti posojil	1.916.17
Obresti deležev do 31. decembra 1910	2.949.10
Rezervni zaklad	17.464.27
Predpl. najemnina za l. 1911 . .	106.66
Izposojilo z obrestmi	16.193—
Čisti dobiček v l. 1910	847.22
Skupaj	834.880.55
Denarni promet K	1.207.361.17
Stanje članov začetkom l. 1910	638
Prirastlo	75
Odpadlo	23
Stanje koncem l. 1910	690

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Zgornjem Tuhinju,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	77.993.20
Tekoči račun z zvezo	211.180—
Inventar premični	46.67
Zaostale obresti posojil . . .	652.05
Vrednost tiskovin (knjižice) . .	287.20
Delež pri „Zadružni zvezi“ . .	1.000—
Delež pri „Kitarskem društvu v Domžalah“	100—
Delež pri Ljudski posojil. . .	4—
Gotovina 31. decem. 1910 . . .	3.517.50
Skupaj	294.780.62
Pasiva.	K
Deleži	424—
Hranilne vloge s kapitali-zovanimi obrestmi	289.989.69
Predplačane obr. posojil	119.08
Rezervni zaklad	3.828.35
Čisti dobiček	419.50
Skupaj	294.780.62
Denarni promet K	250.426.50
Stanje članov začetkom l. 1910	202
Prirastlo	13
Odpadlo	3
Stanje koncem l. 1910	212

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Vodica, reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Tek. račun z člani	10.200—
Posojila	98.165—
Tekoči račun z zvezo	133.747—
Inventar premični	117.22
Terjatev na koruzi	35—
Zaostale obresti posojil . . .	1.168.29
Obresti tek. rač. z člani . . .	36.68
Vrednost kolekov	10—
Delež pri „Zadružni Zvezi“ . .	1.000—
Naloženo	7.000—
Obresti nal. denarja	42—
Kitarska zadruga-delež	100—
Stalna vloga	1.000—
Gotovina 31. decem. 1910 . . .	4.164.52
Skupaj	256.785.99
Pasiva.	K
Deleži	352—
Hranilne vloge s kapitali-zovanimi obrestmi	254.019.24
Predplačane obresti posojil . .	641.38
Rezervni zaklad z obr.	1313.16
Čisti dobiček	400.21
Skupaj	256.785.99
Denarni promet K	420.088.06
Stanje članov začetkom l. 1910	153
Prirastlo	23
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1910	176